

Medezeggenschap bij de ROC's nog 'klasplantje'

'Dan moet de or de onder

Het is wennen met de uitbreiding van medezeggenschap bij de regionale onderwijscentra (ROC's). De overgang van medezeggenschapsraad (MR) naar ondernemingsraad geeft leerkrachten een invloedrijke rol op de onderwijsinhoud. Toch laat men deze 'professionele ruimte' nog vaak onbenut. Soms uit onbekendheid of desinteresse, soms uit angst om het management op de tenen te trappelen.

Door Loek Kusiak

keuze van stageplaatsen voor leerlingen wordt centraal door coördinatoren bepaald. Daarmee is beleidsruimte afgepakt van docenten om leerlingen te begeleiden. Dat zorgt voor frustratie.'

Vakmensen nodig

De gang van zaken spoort volgens de or ook niet met de doelstelling die het Ministerie van Onderwijs heeft met het 'Actieplan Focus op Vakmanschap 2011-2015' voor het beroepsonderwijs. Het plan is een reactie op kritiek in het verleden op de mbo-instellingen vanwege de hoge uitval aan lesuren en onvoldoende niveau van de examens. Het beroepsonderwijs moet beter presteren onder de mantra dat 'de economie niet alleen managers en wetenschappers, maar ook vakmensen' nodig heeft. Dat vraagt van het onderwijs om verdere professionalisering, om pedagogische bijscholing van docenten, nieuwe lesmethoden. Beter beroepsonderwijs zorgt voor meer kansen op werk, doorstroming naar het hbo en minder voortijdige schoolverlaters.

'Het actieplan zet het onderwijs stevig op zijn kop,' stelt Beemster. 'Het aantal klokuren onderwijs is verhoogd van 850 naar 1000. Focus op vakmanschap heeft geen zin zonder meer professionele ruimte voor de docenten te geven. Meer lesuren betekent extra investeren in het primaire proces. Managers met een onderwijsbevoegdheid moeten weer voor de klas, wat de overhead ook vermindert. De verhouding management en onderwijzend personeel ligt volgens een benchmark van de MBO Raad bij de ROC's op 40-60. Een scheve situatie.'

Patrick Woudstra, or-consulent van de Algemene Onderwijs Bond (AOB) en oud-or-voorzitter van een ROC in de Achterhoek, beaamt dat de leiding bij veel ROC's nog onvoldoende uitblinkt in actieve steun aan or's en onderwijsteams om het professioneel statuut in de dagelijks praktijk op de rails te krijgen. 'Hoe groter de scholengemeenschap,' zegt Woudstra, 'hoe meer managementlagen die dingen vertragen. Maar ik zie ook docenten, ook or-leden vaak, met conflictmijdend gedrag. Ze zijn bang

Het management bij ons heeft weerstand om beslissingen over onderwijsinhoud, lesuren en leermiddelen bij de docententeams neer te leggen. Het professioneel statuut dat de zeggenschap van onderwijsteams regelt, is hier nog grotendeels een dode letter. En dat is niet in de geest van de cao en de Wet op de ondernemingsraden,' zegt or-voorzitter Ton Beemster van het Nova College, een regionaal opleidingscentrum (ROC) met twintig locaties in Haarlem en omstreken.

Sinds 2011 valt de medezeggenschap in de Beroeps- en Volwassenen Educatie (BVE), onderdeel van het mbo, onder de WOR.

Voor de circa 70 ROC's betekent de omschakeling van de oude medezeggenschapsraad naar een or een aanmerkelijk grotere invloed van leerkrachten op de onderwijskundige gang van zaken. Dreigende tekorten aan leraren in het beroepsonderwijs waren voor minister Plasterk in 2008 aanleiding om in het actieplan LeerKracht van Nederland meer professionele ruimte voor leraren en eigenaarschap over hun vak aan te kondigen. Een Professioneel Statuut, waarin de zeggenschap van docenten over de onderwijsinhoud is geregeld, moest de overgang van de medezeggenschapsraad (MR) naar de WOR mogelijk maken. Het statuut is uitgewerkt

in een overeenkomst (2009) tussen de onderwijsbonden en de MBO Raad en is onderdeel van de cao. Zaken als aanbod van opleidingen, lesmethoden, organisatie van examens, formatiebeleid en reglement werkoverleg in de onderwijsteams vallen onder het advies- en instemmingsrecht van de or.

Omdat het met de uitvoering van het statuut op het Nova College niet wil vlotten en het geduld van de or op is, organiseert

de medezeggenschap dit voorjaar vijftien bijeenkomsten voor de medewerkers. Ton Beemster: 'De or heeft al enige tijd met het college van

bestuur forse discussies over managers die uitvoering van het statuut negeren. We roepen de achterban bijeen om uit te leggen wat professionele ruimte en het bijbehorende document werkoverleg inhouden. Door bewustwording willen we de boel in beweging krijgen, onderwijsteams activeren.' Bij het Nova College beschikken alleen de docenten in onderwijsteams die gehuisvest zijn op één locatie, zoals de opleiding laboratoriumtechniek, over 'redelijk wat autonomie', zegt Beemster. 'Maar bij vakken die op meerdere locaties worden gegeven, zoals Economie, dicteert het management de keuze van boeken, lesmethoden, de manier van toetsen. Ook de

'Door bewustwording willen we onderwijsteams activeren.'

wijsteams maar activeren'

dat anders leerlingen de dupe worden. Meer bewustwording is wel nodig, want soms denken docenten echt dat ik een grapje maak als ik begin over het professioneel statuut en zeggenschap over de onderwijsinhoud. Als een bestuurder tegen de wens van een onderwijsteam zijn zin doorzet en leermiddelen van zijn keus aanschaft, dan moet de or interveniëren. Die bevoegdheid moet je wel willen gebruiken.'

Grote diversiteit

Durft de medezeggenschap in de sector BVE zich dan niet zelfverzekerd op te stellen? 'De oude medezeggenschapsvorm,' aldus Woudstra, 'was verstoofd. De intrede van de WOR moet een nieuwe impuls geven. Maar de kritische or is nog meer uitzondering dan regel. Er zijn er die graag de lieve vrede met de bestuurder bewaren en focussen op stokpaardjes uit het eigen vakgebied, op puur operationele dingen in plaats van op beleidsinhoudelijke en financiële kwesties. Hoe vaak zagen we niet dat een ROC-bestuur zonder vorm van inspraak voor twee miljoen een nieuw gebouw liet neerzetten? Doorgronden welke wereld er achter de

Onderwijsvernieuwing vereist een lange adem

getallen schuilgaat, is niet zelden een enorme klus voor een or bij een ROC.'

Omdat op veel verschillende locaties gewerkt wordt, kent het lerarenkorps bij de ROC's een 'grote diversiteit', zegt Woudstra. 'Dat verklaart waarom menige or zich niet richt op kernpunten en hoofdlijnen van beleid, maar eerder op bijzaken. Het or-werk is er veel complexer dan in het voorgezet onderwijs met die ene school. Bij veel ROC's

heeft de or ook geen ambtelijk secretaris. Het inschakelen van de ouderraad, die de leerlingen vertegenwoordigt, kan een or wel helpen om druk te zetten. Bestuurders zijn gevoelig voor kritiek van ouders als het om kwaliteit van onderwijs gaat.' Trots is Woudstra dan weer op de or van een ROC in Nijmegen, die geen 30 leerlingen in een klein lokaal accepteerde. 'De or schakelde de Arbeidsinspectie in en die bepaalde dat 25 leerlingen de limiet was. Of neem de or van het ROC Rijn-IJssel. Die liet vastleggen wat de bandbreedte van het aantal uren voorbereiding en nazorg is van docenten. Managers kunnen daar niet, ook al willen ze dat graag, in schrappen.'

Out of the box-denken

De medezeggenschap bij Leeuwenborgh Opleidingen, een ROC met drie locaties in Zuid-Limburg, wil zich verder ontwikkelen in de rol van 'meedenker in strategisch meerjarenbeleid op het gebied van huisvesting, onderwijs als financiën. De or heeft in een door ons voorgedragen lid in de Raad van Toezicht ook een waardevolle sparringpartner,' aldus or-voorzitter *Peter Tillman*.

'Onze or-leden doen veel aan scholing en houden elkaar een spiegel voor. Bij het stellen van kritische vragen hoeden we ons om niet meteen voor de bestuurder de oplossingen te bedenken.' Vraagstukken over onderwijsinhoud liggen bij de dertig on-

Bert Janssen

Workshopdag

23 mei 2013

Meeting Plaza Utrecht

Heb je weinig tijd als or-lid? Maar wil je wèl graag goed geschoold zijn? De OR informatie Workshopdag biedt de oplossing! Een dag met korte maar krachtige or-workshops. Je hebt ruime keuze uit verschillende or-thema's. Ga voor snel resultaat!

kies 2 van de 14 workshops!

1. Nieuw in de or
2. De or bevordert dat... (bijzondere taken van de ondernemingsraad)
3. Communiceren met de achterban
4. Or-jaarverslag: lekker belangrijk!
5. Or-berichten schrijven was nog nooit zo leuk!
6. Sociale media: kans of kopzorg voor de or?
7. Succesvol overleg? Houd rekening met breinvoorkeuren!
8. Stel eens een goeie vraag!
9. Or & krachtig overtuigen
10. Hersenstorm, de methodiek en techniek
11. Opleidingsplan: je eigen or als krachtige leeromgeving
12. Rechten en procedures voor de or
13. Or & de actuele werkkostenregeling
14. De risico inventarisatie (RI&E) van theorie naar praktijk

Neem je collega(s) mee en ontvang korting

derwijsteams van Leeuwenborgh en voor de uitvoering van het professioneel statuut heeft de or een reglement werkoverleg opgesteld.

Tillman: 'Het professioneel statuut, wordt gezegd, moet een zegening voor het onderwijs zijn. De or vindt het een taak van de opleidingsmanager om onderwijsteams te coachen, zodat docenten in hun domein zelfstandig keuzes kunnen maken. Die omslag kost tijd, want lang niet alle teams functioneren even sterk en voelen zich uitgedaagd. De or kan wel met een reglement beslissingsruimte bevechten, maar daarmee is het voor de teams nog geen tweede natuur geworden. Men moet geprikkeld worden tot *out of the box*-denken. En leren dat veel dingen van onderop zijn te regelen in plaats van dat de opdrachten *top-down* komen.'

Lange adem

Bij Leeuwenborgh loopt op verzoek van de or ook een onderzoek naar de vraag of onderwijsgelden in relatie tot het totale instellingsbudget doelmatig besteed worden. Peter Tillman: 'Als je tien docenten op 220 leerlingen hebt, is dat wel een ideale verhouding? De meeste docenten vinden van niet. En stel dat je van iedere euro veertig cent uitgeeft aan begeleiding van leerlingen, is dat genoeg voor goed onderwijs? Of moet je niet management- of ondersteunende functies schrappen om meer geld voor onderwijs, het primaire proces, over

te houden? Over die laatste vraag heeft de or in het kader van een nieuw functiehuis ook stevige gesprekken met de Raad van Toezicht, zoals het belangrijk is om te auditeren of opleidingen wel aansluiten op de vraag uit de arbeidsmarkt.'

De or van Leeuwenborgh werkt samen in een platform met de ondernemingsraden van drie andere ROC's in Limburg. Leeuwenborgh en ROC Arcus College praten over samenwerking tussen of integratie van de techniekopleidingen. 'Geen concurrentie meer,' aldus Tillman, 'maar efficiënter met schaars onderwijsgeld omgaan. Ook dat hoort bij de focus op vakmanschap.'

'Onderwijsvernieuwing vereist een lange adem, waarbij pas na jaren inspanning effecten op leerlingen zichtbaar zijn,' zegt or-voorzitter (en wiskundedocent) Auke de Roos van het Nordwin College, regionaal

opleidingscentrum in Friesland voor landbouw, voeding, milieu en groen. 'Het professioneel statuut staat hier nog in de kinderschoenen, gevolg ook van een bestuurswisseling. Het oude college had er geen belangstelling voor. Maar ook docenten zijn vaak nog onbekend met het statuut, houden vast aan routines, leiden een teruggetrokken bestaan in het klaslokaal.'

Niet bevredigend

Auke de Roos is ook bestuurslid van het or-platform voor het beroepsonderwijs (BVE), dat volgens hem 'veel invloed' heeft gehad op het ontwerp van het professioneel statuut. 'Het or-platform heeft de bonden gevoed met ideeën, themabijeenkomsten georganiseerd en cursussen verzorgd bij een aantal ROC's. Ik heb er voor gezorgd dat professionalisering nu op de agenda staat bij ons college van bestuur en bij de raad van toezicht. Er is snel een goed scholingsplan voor de onderwijsteams nodig. Er ligt wel een zogeheten koersdocument van het bestuur, een beleidsplan voor vier jaar, maar de or kan daarin geen echte toekomstvisie op onderwijs en de bijdrage van docenten in ontdekken. Nu komen teammanagers eenzijdig met voorstellen om middelen en onderwijstaken te verdelen. Dat loopt lang niet bevredigend. Omdat ze met de leidinggevende weer door één deur moeten, slikken veel leerkrachten de kritiek liever in.'

Or-voorzitter Ton Beemster van het Nova College: 'Sinds de WOR van toepassing is, maakt onze or scherper de afweging tussen belangen van medewerkers en die van de instelling. Hoe wij invulling geven aan het professioneel statuut bepaalt het verschil tussen volwassen medezeggenschap of aan de zijlijn meepraten. De or hoopt dat leerkrachten de voldoende beroepstrots aannemen om het professioneel statuut ook in ieder onderwijsteam op te pakken.'

Aandachtspunten

De Algemene Onderwijs Bond (AOB) constateert dat bestuurders bij de ROC's eenzijdig de uren voor de or vaststellen en daarbij onder de wettelijke 'bodem' van 60 uur per jaar uitkomen. Dat kan niet. Op grond van WOR-artikel 17 en 18 moeten de werkgever en de or in sector BVE vanaf 1 januari 2013 gezamenlijk de or-uren en faciliteiten vaststellen.

Ook signaleert de bond dat bestuurders zoveel autonomie bij directeuren (de 'onderstructuur') leggen dat de or grip verliest op de instelling. 'De medezeggenschap zit niet dicht genoeg op de zeggenschap,' constateert de vakbond, met als gevolg verschillen in werktijdenregeling of andere rechten van werknemers bij dezelfde werkgever. De or kan het initiatiefrecht (artikel 23) aangrijpen om de onderstructuur van de medezeggenschap te veranderen.